

37ste vergadering

Dinsdag 5 september 1995

Aanvang 12.30 uur

Voorzitter: Tjeenk Willink

Tegenwoordig zijn 67 leden, te weten:

Baarda, Batenburg, De Beer, G. van den Berg, Bierman, Braks, Cohen, Dees, Van Dijk, Eversdijk, Gelderblom-Lankhout, Van Gennip, Ginjaar, Glastra van Loon, Glasz, Van Graafeiland, Grewel, Grol-Overling, De Haze Winkelman, Heijmans, Heijne Makkreel, Hendriks, Hessing, Van Heukelum, Hilarides, Hirsch Ballin, Hofstede, Holdijk, Jaarsma, De Jager, Jurgens, Korthals Altes, J. van Leeuwen, L.M. van Leeuwen, Linthorst, Lodewijks, Loudon, Luijten, Luimstra-Albeda, Lycklama à Nijeholt, Michiels van Kessenich-Hoogendam, Pit, Pitstra, Le Poole, Postma, Rensema, Rongen, Roscam Abbing-Bos, Schoondergang-Horikx, Schuurman, Staal, Steenkamp, Stevens, Talsma, Tjeenk Willink, Tuinstra, Varekamp, Ter Veld, Veling, Verbeek, Vrisekoop, Werner, De Wit, Wöltgens, Van de Zandschulp, Zijlstra en Zwerver,

en de heer Kok, minister-president, minister van Algemene Zaken.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Ketting, Schuyer, Boorsma, De Boer en Wiegel, wegens bezigheden elders.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat is ingekomen een bericht van het overlijden van het lid der Kamer de heer Van Aardenne. Ik verzoek u te gaan staan.

“Je moet de moed niet opgeven zolang het kan”, zei Gijs van Aardenne eind 1994, toen het onherroepelijk vaststond dat hij ongeneeslijk ziek was. Deze uitspraak zou ook het motto kunnen zijn voor het openbare leven van Van Aardenne. Tegelijkertijd was het een uiting van zijn geloof: “Alles heeft zijn uur en ieder ding onder de hemel zijn tijd.” Zo nam hij dan ook op 13 juni zijn plaats in in deze Kamer. Wie herinnert zich niet de blijde glimlach, de ogen toch wat verlegen wegkijkend, toen hij omringd door vooraanstaande nieuwe en oude politieke vrienden die dag in de Ridderzaal op de foto werd gezet. Hij was dankbaar voor de geïmproviseerde voorzieningen die de oude vergaderruimten met trappen en trapjes, gangen en hoekjes, ook voor hem ontsloten. Hoe zou hij genoten hebben van zijn aanwezigheid, straks over een uur, bij de heringebruikneming van deze vergaderzaal.

Hij zag zijn lidmaatschap van deze Kamer niet als een vorm van eerherstel want, zoals onze collega Wiegel heeft gezegd: “daarvoor moet je eer zijn aangetast”. Van Aardenne liet zich niet verbitteren. Van rancune wilde hij niet weten, ook al kende zijn leven als bestuurder grote teleurstellingen. Het lidmaatschap van de Eerste Kamer zag hij als een mogelijkheid om opnieuw zijn liefde voor en loyaliteit aan het bestuur inhoud te geven. Een regent in de goede betekenis van het woord: constant, hard werkend, redelijk,

maar vooral ook aardig. Zijn lach kon het beeld van de stoïcijn plotseling volstrekt wegvagen.

Zijn aandeel in het debat met dit kabinet zou een eigen betekenis hebben gehad. Immers, in mei 1994 werd hij overhaast van vakantie uit Sicilië teruggedroepen om met ons vroegere medelid Jan Vis en Klaas de Vries de mogelijkheden te verkennen voor een kabinet van PvdA, VVD en D66. Die eerste poging mislukte, maar de basis was gelegd. En toen de formateur het uiteindelijke resultaat op tafel legde, verdedigde Van Aardenne, over zijn aanvankelijke scepsis heen, loyaal de uitkomst binnen zijn partij. Het was ook in die periode dat het begin van zijn slopende ziekte zich openbaarde en hem deed besluiten af te zien van een nieuwe periode als minister. Ik herinner mij het gezamenlijke diner van alle (in)formateurs hier, in de koffiekamer, omdat die ruimte per lift bereikbaar was. Hij sprak openlijk over zijn ziekte, vast van plan “te doen wat ik altijd heb gedaan, het gevecht aangaan”.

Als minister van Economische Zaken raakte hij ervan overtuigd dat na de verwoestende gevolgen van twee oliecrises een structurele herijking van het financiële en economische beleid voorwaarde was voor een economisch herstel. Hij was een van de belangrijkste architecten van het beleid van Lubbers I. Van Aardenne, de bruggenbouwer, ook in het kabinet. Creatief en bereid om compromissen te sluiten en daarvoor te staan, met gevoel voor het politiek haalbare. Dat stempelde zijn beleid, vooral in het eerste kabinet-Van Agt, met de gevolgen waarvan hij later opnieuw zou worden geconfronteerd.

Achteraf is het misschien wat ironisch dat juist hij, de bruggenbouwer, averij zou oplopen omdat de